

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

1 An censuum emptio ac venditio sit vsuraria

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

QVÆSTIO IX.

DE CENSIBVS.

ARTICVLVS I.

Vtrum consuum emptio ac venditio sit vsuraria.

POSTREMA questione de emptione & venditione, quæ huius libri quinti habet locum interrogatur de censibus, quorum contractus latissime in republica percrebuit. Est ergo articulus primus vtrum huiusmodi contractus emendi vendendique census, sit vsurarius. Et arguitur a parte affirmatiua? Numisima, vt supra dictum est, nõ est vendibile, sed tantum mutabile, & qui vsum eius seorsum vendit, vsurarius est. Nam vt ex 5. Polit. cap. 6. citabamus, solum inuentum est vt sit precium rerum, non vt ipsum vendatur, qui autem censum emit, pecuniam emit vltra sortem sibi augendam, ergo vsurarius est. Probatur minor. Qui dat vt bi gratia mille ducatos, vltimis mensibus aut annis certam pecuniam recipiat, nihil aliud emit, quam illam pecuniam, qua sibi vltra sortem accretit. Nã si quotoannis recipit centum, in decennio recuperat iustam sortem. Quare si census redimitur, eandem duplat, si vero nõ redimitur, quidquid vltra recipit, sorti accumulat. Secundo arguitur. Hoc genus contractus palleum est & clypeus omnium vsurari, ergo deberet longe a republica relegari. Probatur antecedens. Quicunq. gratis mutare recusat, hoc actu vitur, vltimo capitali redimibiles census coemat, quod petinde est, ac si sub scenore mutaret. Tertio arguitur. Si census noscent in rem aut reuũ fructus institui, possent pariter & in personam, etiam quæ bonis careret, nam sicut res, fructuosa sunt, ita & operis suis persona fructificat, consequens aut vñ condempnare e. z. de pigno. vbi habetur qd liber homo pro debito non tenetur, si res defuerint. In contrarium est argumentum, quod annui reditus in bonis immobilibus iure censentur, vt patet Clement. Exiuit de vt bñ, signific. §. cumque annui bona autem immo.

Vno modo, quando res quæ alteri traditur, non plus per se valet, sed solum ratione negotiationis industric, qualis est pecunia. Et tunc censebant ego eum, qui vltro a se alienat, mutuando, non posse lucrum recipere, quia proprie non impeditur, vt supra expositum est. Secundo cõtingit, quod res ipsa quæ traditur, non modo ratione industric, verum suapte natura per se ipsa plus est valitura. Huiusmodi ergo res, licet quis sponte sua vendat, si rogatus facit carius vendere potest, ob illum, qui speratur valore m expensis tamen ac laboribus, vt dictũ est, inde subductis. Tertio argumento dubitatio submouetur de quodam vsitato cõtractu emptionis non satis tuto. Sunt enim qui miseris rusticis mutare venientes, mille innectant fraudes. Primum iumenta ab illis emunt, quæ non habent, eadem que sũt eisdem locant, nempe consignat rustico viginti aures, cen precium bonũ, quos ille non habet, obligando illum vt saluos, ac tutos locatque custodiat, soluatq. mensiuum locationis precium, hæc enim vfura est, nimirum cum in fine anni adhibentur ijdem viginti aurei, vt pote seruati boues, adiectoque in super precio dictæ locationis. Secundo est qui in Autumno mille verbi gratia oues emit, obligatis venditoribus vt vñque ad Maium eisdem saluos custodiant; nempe vt ipsorum periculo pereant. Et postquam totam securam percipit, reuendit eisdem eisdem eodem pretio. In quo contractu multe latent iniquitates. Primum enim si agricolæ obligantur, ut iterum eodem precio emant, manifestaria vfura est. Nam cum teneantur eandem pecuniam remitti, mutuum est cui addetur pretium agnorum, casei, & velletum. Rursus obligare illos vt illasum seruent gregẽ, palliatio vsuræ est, nam grex ipsis ementibus tanquam veris dominis periclitari debet, quod quidem periculum si venditores suscipiant, iusta pecunia esset pro quantitate periculi æstimandum, cum tamen neq. pro periculo, neque pro custodia recipiãt nisi pettenue sorte stipendium. Negatur ergo argumenti consequentia, videlicet qd si potest venditor qui merces erat seruaturus, immuncem se a damno seruare, possit etiam emptor venditorem arctare, vt merces seruet, nam cum primũ emit, suo sunt periculo perituræ.

Ar
ter
tium arg.

Innocē
tius.
Joā. An.
Salicet^o
Gregor.
Atimi.

re consultis Innoc. super cap. In civitate,
de vsur. & ibid. Ioan. Andr. & Salic. super
Auth. ad hæc, C. de vsur. vbi pro se citat
Grego Arimia. distinguentes, aiunt q̄ an-
tiquos annuos redditus, puta quia fuerant
antea constituti, siue in res siue in perso-
nam potest quisque emere. Haud tamen
vllus iure potest sic tales redditus emere,
vt tunc constituantur. Exempli gratia, li-
bere quisque potest constituere super bo-
na sua aut super suam personam censum,
quē dono det alteri, & postquam constitu-
tus est, pot vniuers tertius ab illo donatario
emere. Vari modo tributa regia quæ super
ciues instituta sunt pot vniuersilibet eme-
re, quæ d̄ iurū empt. At n̄ q̄ ego a te emā
censum quē modo super te, aut super bona
tua constituas, iniquū est. Et rō, inquit,
est, q̄ in emptione dēt distingui pretium &
merx, vt h̄ l. j. de contrah. empt. Qñ aut iā
census est constitutus, ipse hēt rō ne mercis,
si vero non est constitutus, nulla est merx,
sed numi numis emuntur. Vnde ait Ioan.
Andr. in se nescire excusare talem contra-
ctum Veruntū, salua Doctorum auctorita-
te, qui egregia merito pollent, nemini dēt
in dubiū venire, quin sicut via donationis,
ita & emptionis possit census constitui.
Et sic hic secunda conclusio, quam ceteri
omnes tam Theologi, quam super eodem
c. in civitate. Iurisconsulti, vt Hosti. & reli-
qui, intrepide confitentur. Nam cum quis-
que liber homo bona sua diuendere possit
plane sit consequens, vt possit quoque ven-
dere eorum fructus, vel eorum partem,
obligando se vel quotam eorum vel certā
partem soluere ita vt alteri ius vendat exi-
gendi a se eisdem fructus. Secundo. Si
potest tale ius gratis donare, cur non pote-
rit dare genero in dorem, atque adeo cui-
cunque alteri, vel pro seruitio vel pro pre-
tione? Tertio id confirmatur. Potest siuisque
superioris iussu & lege cogi, vt partem suo-
rum fructuum annuatim soluat, vt patet
in decimarum tributorumque exactione,
ergo poterit sua se sponte taxato pretio ad-
eandem solutionem obligare. Quarto. Po-
test quisque (nuperrime vtroque iure mon-
strauimus) rem suam alteri donare, ac pe-
rinde vendere retento sibi censu. ergo po-
test vice versa retento dominio censum
vendere. Quapropter vti Syluest. ait, verb.
vsura. 2 §. 12 fallitur contraria opinio non
dignoscens hic mercem a pretio distin-

ctam, nam sicut dum emuntur redditus an-
tea constituti, emuntur ius illud, ita dum
nunc constituitur, ius idem ipsum habet
rationem mercis. At quoniam de pecunia-
rio aliquatulo maior reputatur dubitatio,
adhibetur tertia conclusio. Iure etiam qui-
que potest pecuniarium censum super suis
facultatibus constituere, non solum dona-
tionis forma, verum etiā venditionis. Hæc
ex superioribus facile colligitur, & est asser-
tio Conrad. q. 75. Enimvero si potest fru-
ctuarius census constitui, & fructus adhi-
mabiles sunt pecunia, nulla vetat ideo,
quo minus possit & pecuniarius constitui.
Neque in hoc contractus mutuum subest,
vt Anchar. illic à Syluest. citatus autumat,
immo est vera emptio, quia pecunia il-
lud nō traditur vendenti cum pacto redhi-
bendi, sed in perpetuum. Secundo. Potest
se quisque gratis obligare numerariam an-
nuamque solutionem, ita dōdō alteri ius
petendi, ergo potest tale ius pecunia ven-
dere. Tertio, Potest census super domum
consignari, cuius fructus non est nisi pecu-
nia, ergo potest taxari idem census pecu-
nia. Re uera de reali censu, siue fructuarii
sit & prædialis, siue numerarii, res est apor-
quam vt pluribus egeat probationibus.
Et præter rationes sunt etiam iura tam ci-
uilia, quam canonica huiusmodi compro-
bantia contractus. Est enim Authen. Vt ij
qui obliga. se hab. per tres min. §. quoniam
autem, vbi admonentur minorum curato-
res, redditus illis emere annuos. Et in re-
gno nostro extat lex Tauri 68. id permit-
tens. Et super omnia sunt Extravagantes
duæ inter communes ii. de empt. quarum
prior est Martini 5. anno 1423. edita, po-
sterior vero Calixti 3. anno 1455. qui qui-
dem Pontifices Max. interrogati de eius-
modi iure, sanxerunt licitos esse contra-
ctus. Neque iura hæc distinguunt inter fru-
ctuarios & pecuniarios. Veruntamen de
censu personali grauius emergit hinc de-
bium. Multi quippe Doctorum qui censum
reales fatentur esse legitimos, id de perso-
nalibus dissentunt, vt est Ioānes de Ligaria
no super c. in civitate de vsur. & Abb. in
disputa. 5. & Sum. Ang. in verb. vsura & D.
Anto. in 2. par. tit. 1 c. 9. & Syluest. loco ci-
tato eodem propendet, dicens q̄ dū cen-
sus statuitur super domum, quæ non loca-
tur nisi quinq. non pot census constitui ma-
ior. Quare oēs isti auctores aiunt nō posse
constitui

Rō pxi
mæ opi.

Secūda
conclu.
Hosti. e.
Prima
rō pro
conclu-
sione.

Secūda.

Tertia.

Quarta.

Syluest.

disparante, non ideo creditori extinguitur agendi ius, ut l. seruo C. de pig. admoneatur. Quod quidem inde iustus confirmatur, quod alias non possent emi pecuniarij census nullis consignatis fructibus, cuius contrarium supra probatum est. Ex hac conclusione subsequitur primo, census reales non solum constitui posse super certis designatisque bonis, uerum & super indefinitis, atq. incertis, nempe super quibuscunque, quae uenditor seu possidet seu possidebat, eo quod obligatio in personam resoluitur. Sequitur secundo quod potest institui census super re, etiam cuius fructus non adequent censum. Denique in huiusmodi emptionibus nulla usura est. Neque uero iniustitia, si modo pretium sit iustum ad quod est attendendum. Perspice inquam, an ius illud tanta recipienda pensionis iusto ematur pretio. Nam tunc si res supra quam constituitur iura non sit, aut non tantum fructum reddat, in emptoris uerget periculum. Quomodo autem iustum pretium aestimandum sit, articulo proximo patebit.

Primū corollarium. Quae propter Metynensis egrae sibi constat, quippe qui cum prius asseruisset contrarium huius corollarij postea affirmauerit personales census. Nam si persona manet obligata, licet fundus fructum iustum non suppeditet, superest actio contra personam. Sed arguis. Quando res non satis soluendo censui fructificat, tunc census non est tutus, ergo tunc concessa subrepti usura. Negatur consequentia. Immo uero ex parte citius uenditoris resultat iniustitia quam a parte emptoris. Nam emptor suo periculo censum emit in re male fida, sed alter est, qui non deberet uendere nisi super re tuta.

Secūdu. Restat ergo ad argumenta in contrarium respondere, atque ad illa prius, quae initio questionis obiecebamus. Ad primum respondetur forsitan inuito, de nomine disputationem, an huiusmodi contractibus ematur pecunia? Tamen si proprie non emitur, nisi ius petendi pensionem, licet iuris eiusdem ualor, non sit maior quam ipsa pensio. Vnde lingua nostra materiam census super regijs tributis constituti, iura dicuntur, dicuntur inquam uenditricum iura. At quamuis pecunia annuatim soluenda emeretur nihil aliud esset quam bonorum emptio immobilium, ut citata Clement. exiuit habetur. Neque uero inde quod tractu temporis exuperent capitale, existimandus est contractus usurarius, differt enim a mutatione ex diametro. Haec enim est radix iustitiae huius generis contractuum, quod qui mutatur, obligat mutatarium eandem sibi integram restituere pecuniam, qui uero census emit, minime, sed in precium eam dat perpetuum. Quare nihil obstat quominus, ueluti in ceteris emptionibus temporum curriculo fructus super pretium exuperent. Et per haec solum restat argumentum secundum. Nulla enim in hoc genus contractibus occultitur usura prauietas. Sed & reliqua, quibus personalis census dissuadebatur, pari facilitate soluantur. Conceditur enim priori fundamento emptorem nullum subire periculum. Immo licet super statueretur casus, nullo se periculo obijceret, uel rei super qua constituitur census, uel fructuum, quia dominium in ipsum non migrat, ed uenditor est, qui pro recepto precio sub eo permanet periculo tanquam rerum dominus. Nihilominus & emptor huic subiicitur discrimini, quod etsi res perirent, nunquam potest uenditorem cogere redimere censum, & simili modo in censu personali, hoc et periculum imminet, quod uenditor ad pauperem redactus soluere non possit censum. Ac subinde ad secundum argumentum conceditur consequentia & consequens, ac proinde fatemur, dum quis censum super suis bonis uendit, manente nihilominus obligata persona bona illa formam inducere atque effigiem pignoris & hypothecae. Capitulo autem secundo & pignori bus, hoc tantum admonetur, quod liber homo non potest constitui in pignus debiti ueluti mancipium, ut patet l. qui filios. C. de res pigno. oblig. poss. Haud tamē inde subinfertur non posse census nexu, sicuti per alios contractus obligari. Arg. autem, quod ego in meipsum contra personalem censum validius instruo est hoc, Censum super te constituere usu consumptibili non est licitum, sed usurarium personalis autem census est huiusmodi, ergo iniquus est. Probat antecedens. Si ego tibi mille porrigerem aureos, teque grauarem, ut de eorum usura quotannis certū mihi quidpiam solueres, usurā committerē, eo quod usū pecuniae secūm uiderē. Minor autē patet. Nā perinde uidebitur, qui super personā censum emit, uidebitur ut pro

ut pro usu illius pecuniæ certam pensionem recipiat. Veruntamen argumenti huius vitia præmissa negatur. In primis inquam constituere censum super usum pecuniæ, non est usura, nisi saluo id capitali fiat, puta cum obligatione restituendi pretium, nam tunc esset mutuum. Si autem tibi in perpetuum mille conferrem ducatos, nihil verat quin possem de eorum usu pensionem recipere. Idque pater. Primo, quia possum illos dare conventionione facta, ut tu eisdem emas fundum fructiferum, quem si non emeris, tua erit culpa. Et hoc ipsum ait Baldus in feudis. Si de feudo vasallus, Lyrica. Præterea, hoc habet vim contractus societatis. Secundo, & altera quoque præmissa est falsa. Etenim personalis census non constituitur super usum pecuniæ, sed est ius petendi, recipiendi, a personalem pensionem. Neque vero Extravagantes Martini & Calixti eandem quam conclusionem nostram vlllo pacto auersantur. At vero hoc in primis admonitio opus est, quæ cum in Conciliorum Summa quam reuere noster Miræ, neque sine publico commodo, neque sine priuata laude compilauit, post dictas Extravagantes in formam vnius redactas, appensas in spexeris sex conditiones ad æquitatem huius contractum requisitas, non intelligas easdem in dictis Extravagantibus ut necessarias extare, pontificiæ auctoritate polle, sed auctorem ipsum iudicio suo, quod per egregium est, illas eum necessarias collegisse. Earum autem conditionum prima est, quæ censuales redditus cõsignandi sunt in rebus certis, puta domo vel agro, quæ solæ maneat eiusdem soluentis censibus obligate. Quæ quidem conditio ne refutatur personales census. Atque conditio illa nequaquam ex Extravagantibus colligitur Bulla. n. hoc in sola enarratione, Pontifici præposito continet, quæ res exprimitur, quæ permanent obligate. Tñ postea in approbatione non excludit quin super personam possint institui. Enimvero illic tantum fit mentio de realibus censibus, quos Bulla approbat, nulla tñ fit de personalibus quos non subinde reprobatur. Secunda autem eiusdem auctoris conditio, nempe quæ in illo pretio emantur census, statimque tpe contractus integrum soluarur idem soluarur pretium, pro priori membro vera est, non quod si pretium non esset instituta ratione fieret contractus usurarius, siqui-

dem res illic vendibilis emitur, sed quæ esset iniustus. Sicut dum res pretio digna, pluris minorisve iusto distrahitur. At vero quantum ad scd m. membrum, nullam præfert probabilitatem. Nam licet in narratione Bulla id quoque ponatur, nõ tñ in approbatione tanquam necessarium constituitur. Quid. n. verat quo minus veluti in ceteris contractibus venditor census emptori valeat partem pretij credere. Neque quinta conditio ex eadem Bulla colligitur, nempe quæ si res super quibus constitutus est census, perierint emptor cogi deinceps nequeat ad soluendum censum. Nam Bulla clausula id solum cauetur, ne pereuntibus bonis cogantur venditores censum redimere. Haud tñ prohibetur, quin possint cogi pensionem soluere. Immo si extinctis bonis liberi debitores restarent a pensionis debito profecto id Pontifices explicuissent. Quare cum hoc tacerint, insinuantur licitos quoque esse etiam personales census quamuis quia non sunt usque adeo emptoribus tuti, non erant tunc forte in illis artibus in usu. Et ideo Pontifices non fuerunt de illis requisiti. Et per hæc quoque monstratur sexta conditio non esse necessaria, ut supra dictum est videlicet, quod sit necessarium censum constitui supra rem fructuosam, atque adeo ut fructuum ualorem non excedat.

ARTICVLVS II.

Utrum census tam temporales, quam perpetui sint liciti.

Satis erat in genere quæstionem decidisse, nisi quod nonnulla sunt tam de temporalibus quam de perpetuis peculiaribus dubia. Quæritur ergo, an utrumque istorum genus sit licitum? Et de perpetuis arguitur a parte negatiua. Si essent liciti, sequeretur quod non solum uenditor, uerum & eius successores perpetuo manerent eodem pensionis iure irretiti. Consequens tamen uideretur iniquum, maxime postquam res perierint, super quibus constitutus est census.

Secunde arguitur contra conditiones, quibus solet perpetuitas hæc firmari, nempe ut uenditor teneatur prædia seruare super quibus constituitur, neque illa possit absque censuarij facultate ab alienare, quod

Primū arg.

Secūdū.